

Klaasje Rotstein - v.d. Brink

alias "Klazien uut Zalk"

door Theun Bleeker

Op donderdag 5 juni 1997 overleed in een ziekenhuis te Zwolle op 78-jarige leeftijd Klaasje Rotstein - van den Brink, alias Kleusien uut Zalk, oftewel Klazien uit Zalk. Daarmee, zo schreven de kranten is een dominante vrouw heengegaan die, of ze nu de koningin zou ontmoeten of een putjesschepper, precies zei hoe ze over de dingen des levens dacht. Achter bleef haar man Sam Rotstein (77). Mevrouw Rotstein - van de Brink leerde hem kennen in de jaren van de tweede wereldoorlog, toen hij, Jood zijnde, bij de familie Van den Brink was ondergedoken.

Klazien uut Zalk, ga er maar aanstaan: bij Uitgeverij Kok in Kampen verschenen haar boekjes in de loop der jaren in een oplage van 750.000 tot 800.000 exemplaren, met als bestseller het boekje "Allerhande dingen over de natuur", het eerste deel van een drietal dat is verschenen. Daarmee was zij in de loop van een aantal jaren tweede geworden op de bestsellerslijst van de Kamper uitgeverij. Zij volgde onmiddellijk op dichteres Nel Benschop met 2,5 miljoen exemplaren. Rien Poortvliet was een goede derde in dit rijtje.

Klazien krijgt een onderscheiding uitgereikt door burgemeester Markusse van IJsselmuiden, naast haar man Sam Rotstein.

Het begon allemaal in de loop van de zestiger/zeventiger jaren heel eenvoudig. Ze was correspondent voor het dorp Zalk (gemeente IJsselmuiden) van de in Kampen verschijnende kranten Het Kamper Nieuwsblad, later Kamper Courant (Koninklijke Boompers te Meppel) en het Nieuw Kamper Dagblad (Tijds Bladen Zwolle). En niemand vermoedde in die jaren wat het uiteindelijk allemaal publicitair met haar zou worden. Altijd op de fiets, in weer en wind, kwam zij via de Zalkerdijk naar Kampen toegereden teneinde haar eenvoudige kopij voor de krant te brengen. Altijd goed gemust en haar mondje op de goede plaats maar ook heel meelevend met wat er in het krantenwereldje omging. Er waren in haar allereerste schrijfsels hoogtepunten. Haar gedichten bijvoorbeeld voor kerst-, bid- en dankdagen, waar een heel fijngevoelige sfeer op religieus gebied uitstraalde.

Radio en TV

Toen kwamen televisie en radio in haar leven. Dat was in de tachtiger jaren: Klazien werd "ontdekt". Atie Dijkmeester van de VARA-televisie bracht haar onder andere in het programma "Rond Vijf Uur". Maar na enige onenigheid koos zij voor de NCRV, waar Klazien op prachtige wijze heeft gefigureerd in het programma van Rik Felderhof die de Zalkse introduceerde bij Bram van Leeuwen, alias de Prince de Lignac, een Nederlander die multi-miljonair was geworden door de verkoop van het Nederlands Talen Instituut en Keurkoop, met een schitterend jacht in de haven van Cannes. Onvergetelijk blijft haar tocht, op de televisie uitgezonden, in een grote witte limousine van de miljonair over de boulevard van Cannes, als wijlen koningin Wilhelmina wuivend naar het mondaine publiek. En later, ongecompliceerd en gewoon zoals ze was, als gast aan boord van het jacht van de miljonair. Dat was wel wat anders dan de schier dagelijkse tocht over de Zalkerdijk met haar Zalker nieuwtjes naar de regionale kranten in Kampen, die ze ook toen steeds bleef maken.

Legendarisch

Haast legendarisch werd zij via de VPRO-televisie door de prachtige persiflage (Berendien uut Wisp), die Van Kooten en De Bie van het "Zalkse Kruidenvrouwtje" gaven in enkele afleveringen die speelden in Wisp, qua entourage haast een tweede Zalk. Ook in de laatste jaren van haar leven was ze regelmatig te zien, onder andere bij André van Duin. Harrie van Zuthem van Uitgeverij Kok heeft haar al die jaren namens de uitgeverij begeleid op haar talloze tochten door het land, wanneer Klazien spreekbeurten vervulde voor platelandsvrouwen, verenigingen van huisvrouwen tot Groningse studenten toe. "Onvoorstelbaar wat een energie die vrouw had. Als ze haar niet dwongen te stoppen praatte ze maar door. En de meeste mensen vonden het prachtig." Gemiddeld vier keer per week ging ze, vergezeld door Van Zuthem, op stap om haar boeken over het weer en de kruiden te promoten. Voor haar spreekbeurten vroeg ze een honorarium van slechts honderd gulden. Door dit geringe bedrag steeg het aantal uitnodigingen tot zeer grote hoogte. De opbrengst van haar lezingen ging naar Israël voor projecten van de WIZO (de wereldorganisatie van zionistische vrouwen), o.a. ten behoeve van weeskinderen.

Haar eerste boekje "Regels veur het weer en nog een heleboel meer" verscheen nog onder haar pseudoniem "Kleusien uut Zalk" in 1981 bij de Stichting IJsselakademie, Kampen.

"Kwakzalverij"

Teleurstellingen, ergernissen en zo meer, bleven haar niet bespaard. Zo beschuldigde televisiepresentator Andries Knevel van de EO haar van kwakzalverij in een televisieprogramma. Ook de toentertijd bekende columnist Leo Derksen kon er wat van. Onder de kop: "Het Orakel van Zalk" schreef hij onder andere: "Het nieuwe wonderkind van de vaderlandse televisie heet Klazien. Ze komt uit Zalk. Een pront wijf, gehuld in een outfit die je herinnert aan de tijd dat marskramers nog langs afgelegene wegen leurdten met onverkoopte japonnen, waar ze in Zalk kennelijk nog kasten vol van hebben. Klaziens gelaats-trekken duiden er op dat zij geen tegenspraak duldt, want zij heeft altijd gelijk. Ongetwijfeld is dat juist. Neem een slok spiritus, houdt een lucifer bij je mond en je zult zien dat je meteen in brand vliegt. Dat lucht op. Klaziens faam wortelt in de oer-Hollandse goedgelovigheid dat hij, die een verse paardevijg op zijn rechteroog legt, met dat oog onmiddellijk helderziende wordt. En dan kan waarnemen hoe zijn buurvrouw vreemd gaat met de broer van de dominee. Dit soort magie geeft het leven kleur. Er is meer tussen hemel en aarde...", aldus Leo Derksen. En nog een strofe van hem: "Klaziens uit Zalk zou ten tijde van de inquisitie liefdevol door enkele predikheren zijn gemarteld tot ze bekend had door de duivel bezeten te zijn, waarna ze zorgzaam zou zijn verbrand op de Grote Markt tot meerdere glorie van de Heer".

Eretitel

Geheel anders van toon was het In memoriam, dat het Nieuw Israëlietisch Weekblad van 20 juni 1997 opnam van de hand van de bekende publiciste dr Henriëtte Boas; daarin werd Klazien omschreven als een der "chassidoth oemoth ha'olam", een Hebreeuwse eretitel voor niet-joden die zich door weldadigheid ten opzichte van joden hebben onderscheiden. Dr Boas vervolgt dan, "Bij het grote publiek zal zij voornamelijk bekend zijn als 'het kruidenvrouwtje uit Zalk', dat op de NCRV-televisie en in verscheidene boekjes, in haar typische Sallandse accent, vertelde hoe je met bepaalde kruiden bepaalde ziekten kan genezen. Ze genoot hierdoor grote populariteit. "Het Nieuw Israëlietisch Weekblad vervolgt dan: "Van haar echtgenoot is weinig bekend, daar hij nooit de openbaarheid zocht. Wel bezocht hij de synagoge in Zwolle, en Klazien vergezelde hem daarbij soms. Bij haar begrafenis op de Nederlandse-Hervormde begraafplaats in Zalk sprak ook een vertegenwoordiger van de joodse gemeenschap van Zwolle."

Bussen

Ook dat was het deel van Klaziens uit Zalk. Zó bekend was ze, dat bussen vol dames die een dagje uit waren, eerst naar het Pieck Museum in Hattem gingen, waarna de chauffeur, na het eerste kopje koffie in Hattem, vertelde: "En nu dames, wacht ons nog een bijzondere verrassing. Wat die is vertel ik nog niet". En dan stevende men vanuit Hattem de Zalkerdijk op en reed het gezelschap naar de Vinkensteeg. "Ziedaar dames, hier woont nu Klazien uit Zalk" riep de chauffeur met stentorstem. De bus dreigde soms te kantelen omdat alle dames zich aan één kant voor de busruiten verdrongen om maar goed uitzicht te hebben op Klazien. Maar... meestal liet zij zich niet zien!

De laatste tijd van haar leven reed zij in een invalidenwagentje rond in haar huis, met rondom de prachtige tuin waarover ze boeiend kon schrijven. Ook in gezelschap van Simon Peres, haar kat: als die een dikke vacht had voorspelde ze slecht weer.

Laatstelijk schreef ze rubrieken in de kranten van Boom Pers Meppel en in het huis-aan-

huisblad De Brug in Kampen. In enkele zinnnetjes nam ze alvast maar afscheid van haar lezers: "Beste lezers. Door ziekte verhinderd kan ik U niet schrijven. Geniet dankbaar van het mooie weer. Misschien kan ik U later nog eens schrijven. Voor Uw belangstelling dank ik U. Dag allemaal". Dat was op 9 april. Maar het bleek niet meer te gaan. Klazien leed aan de ziekte van Kahler. Die tast het afweersysteem aan. Daar was ze, zo meldden de kranten, net zo nuchter onder als altijd. "Dit hoort bij het leven en nu ben ik aan de beurt" zei ze tegen de producent van de lijn cosmeticaproducten, die ze ook voerde. Nog even dit: Klazien uit Zalk maakte inderdaad haar jurken zèlf. En dat deed ze er dan ook nog even bij.

De Moespot.

Wat het schrijven in dialect betreft: jarenlang was ze lid van de kring Salland-Oost Veluwe. Ze publiceerde regelmatig in "De Moespot". Voorts kwam ze in het volksverhalenprogramma van de NOS "Vonken onder de as" onder redactie van Jaap Brandt en prof. dr Entjes. Met haar heengaan is het kringetje van dialectschrijvers in de Kampen-IJsselmuiden regio uitgedund. Groot voorganger van de dialectschrijverij in die omgeving is wijlen Hendrik van Heerde (Havanha) geweest met zijn ook landelijk zeer bekende "Gait Jan en Annegien" verhalen. Hendrik de Koning, thans reisredacteur van "De Telegraaf" volgde hem op met zijn eveneens graag gelezen rubriek "Kamper Kruudmoes". En toen hij vertrok was het Kleusien uut Zalk die onder deze naam veel dialectstukjes schreef. Een andere plaatselijk bekende schrijver in het dialect is Jan Keuter (Driekus) met zijn wekelijkse rubriek "Eij 't ook eurd" in het Nieuw Kamper Dagblad en de journalist Hans Wiersma, die af en toe bij afwezigheid van Driekus Jan Keuter (in de tachtig) vervangt onder het pseudoniem Zwier Umblad. Op Jan Keuter na zijn alle dialectschrijvers werkzaam (geweest) bij Boom Pers te Meppel.

Rond het heengaan van Klazien uut Zalk ontstond voor het laatst een ware, wat men tegenwoordig noemt "media-hype". Radio, televisie en kranten besteedden zeer uitvoerig aandacht aan haar verscheiden. Er werden verhalen vooruit geschreven die soms enkele weken in de computer bleven opgeslagen tot het moment dat er gepubliceerd kon worden. Over kleding gesproken: in het Rik Felderhof tv-programma nam Klazien bijvoorbeeld de kwaliteit van het werk van couturier Frans Molenaar nader onder de loupe. "Ik ben zelf thuisnaaister geweest en maak nog steeds mijn eigen jurken, dus een beetje verstand heb ik er wel van". Verder kon ze de modewereld ook nog wat wetenswaardigs meegeven: "Wat vroeger goed was, is goed voor alle tijden" zei ze eens. En in de bewuste uitzending over kleding vertelde ze ook nog, hoe boeren vroeger een bh noemden: "een uiernetje", zo meldde het A.N.P. in het betreffende overlijdensbericht. Tenslotte nog een merkwaardige gebeurtenis: twee weken na het overlijden van Kleusien, alias Klazien uut Zalk overleed ook haar, door haar weersvoorspellingen, eveneens zeer bekende kat Simon Peres...